

ב. נתכוין להרוג ישראל זה והרג ישראל אחר; לדברי חכמים חייב מיתה, ולרבי שמעון פטור ממיתה (וארב לו וקם עליו) וחייב בתשלומי דמי הנהרג ליורשיו (כן פרשו בגמרא דעתו, כדברי רבי שפרש ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש – ממון). ולתנא דבי חזקיה, נתכוין להרוג את זה והרג את זה – פטור ממיתה ומממון.

הרמב"ם (חובל ומויק דו; רוצח דא) פסק שהמתכוין להרוג את זה והרג את זה – פטור. ואם נגף אשה הרה ויצאו ילדיה – משלם דמי ולדות.

ג-ד. אמר, לאחד משניהם אני מתכוין, או כסבור ראובן ונמצא שמעון – לחכמים פשוט שחייב מיתה ולרבי שמעון פטור ממיתה.

ואולם אם מתכוין לאדם מסוים, אעפ"י שאינו יודע אם הוא ראובן או שמעון – חייב (עתוס').

ה. הזורק אבן לתוך חבורת בני אדם, אפילו רובם ישראל ומיעוטם עכו"ם – פטור אפילו לחכמים, גזרת הכתוב לדונם כמחצה על מחצה (וארב לו וקם עליו) ויכול לומר לעכו"ם נתכוונתי (רש"י). ואפילו אמר על אדם מסוים שעמד, אליו אני מתכוין, ונהרג – פטור. שאומר: סברתי שהוא עכו"ם (עפ"י תוס').

דפים עט – פ

קעב. א. האם אפשר לגמור דינו של רוצח שנתערב בין רוצחים אחרים?

ב. שנים שהיו עומדים ויצא חץ מביניהם והרג, ואחד מהם חסיד ידוע – האם ניתן לדון את השני ברציחה?
ג. מה דינו של שור שהרג אדם ולא נגמר דינו למיתה, שנתערב בין שוורים אחרים שכבר נגמר דינם לסקילה?

ד. מה דינו של שור שהרג אדם ונתערב בין שוורים דעלמא?

א. אי אפשר לגמור דינו של רוצח ללא שמוזהים אותו בודאות. ועל כן אם נתערב בין רוצחים אחרים – כולם פטורים. לפי הסבר שמואל, לדברי רבי יהודה כונסים את כולם לכיפה עד שימותו, שהרי כולם רוצחים הם. ולפי ריש לקיש, גם לרבי יהודה פטורים שלא חלק לא בשורים.

ב. שנים שהיו עומדים ויצא חץ מביניהם והרג – שניהם פטורים. ואמר רבי יוסי: אפילו אבא חלפתא (שהכל יודעים שהוא חסיד ולא זרקו) ביניהם (שאינ מחייבים השני משום חזקה זו. כן פירש רבא את משנתנו עפ"י הברייתא).

ג. שור שהרג נפש אדם ולא נגמר דינו למיתה ונתערב בין שורים שנגמר דינם למיתה – לדברי ריש לקיש נחלקו בדבר חכמים ורבי יהודה; לחכמים, כולם פטורים מסקילה כיון שהוקשה מיתת השור למיתת הבעלים וא"א לגמור דינו שלא בפניו. ולרבי יהודה – כונסים אותם לכיפה עד שמתים. ולדברי רבא מבואר שלחכמים כל השורים נסקלים, ואפילו היו רובם מותרים ורק אחד נגמר דינו למיתה. א. כן מבואר לפי גרסתנו בגמרא. וכן נקט ר"ת. ואולם ריב"ם גרס אחרת, ולדבריו אפילו לריש לקיש שור שנתערב בשוורים שנגמר דינם להסקל – ימותו כולם.

ב. נחלקו ראשונים לדברי ריש לקיש לפי חכמים, האם מותרים כולם בהנאה כל עוד הם חיים, ואע"פ שנגמר הדין של רובם, אין שור הנסקל נאסר אלא לאחר מותו (ר"ת), או אסורים בהנאה, אם משום שיש בהם מצות הריגה (ער"ן) או מפני ששור הנסקל נאסר מחיים. אלא שאין ב"ד נזקקין לסקלם, שלא הטריחום, או משום גזרה אטו רוצחים שנתערבו (עתוס').

ד. שור שנגמר דינו למיתה שנתערב בשורים דעלמא; לדברי רבא, בזה נחלקו רבי יהודה וחכמים, שלחכמים יסקלו כולם (שהרי כולם אסורים בהנאה מספק), ולרבי יהודה כונסים אותם לכיפה (ואין צריך לסקלם, שלא להטריח לבית דין. רש"י). [לריש לקיש, לשיטת רבנו תם כולם פטורים ומותרים, שיש לכבשם כדי שינודו ויפוצו הנה והנה ולדונם ב'כל דפריש מרובא פריש'].

א. הרמב"ם (נו"מ יא, י) פסק כחכמים, שכולם נסקלים.

ב. אם כשנתערב השור לא נגמר דינו למיתה עדיין – אין גומרים את דינו וכולם פטורים (כן פסק הרמב"ם – נו"מ יא, י). ולדעת הריב"ם כולם ימותו.

דף פ

קעג. מה דינו של ולד בהמה שהרגה אדם, במקרים דלהלן:

א. היתה מעוברת בעת הנגיחה.

ב. נתעברה לאחר הנגיחה וילדה קודם גמר הדין.

ג. נתעברה לאחר הנגיחה וילדה אחר גמר הדין.

ד. נתעברה לאחר גמר דין וילדה.

א. בהמה שהרגה אדם והיתה מעוברת בשעת הנגיחה, וילדה (בין שילדה קודם גמר דין בין לאחר גמר דין) – הולד חייב סקילה כמוה, כי גם הוא היה שותף בנגיחה (כדברי רבא 'היא וילדה נגחו').
לדברי התוס', זהו רק למ"ד עובר ירך אמו. וכן פסקו להלכה. ודעת רבנו תם שלהלכה אין עובר ירך אמו, ואף על פי כן הולד במיתה כי גם הוא שותף בנגיחה.

ב. נתעברה לאחר הנגיחה וילדה קודם גמר הדין – הולד מותר.

ג. נתעברה לאחר הנגיחה וילדה אחר גמר דין – אסור, שהעובר ירך אמו הוא והרי נגמר הדין על שניהם. [ויש דעה האומרת 'עובר לאו ירך אמו'].

יש אומרים בדעת הרמב"ם והרמ"ה שאמנם הולד אסור כאמו אבל אינו בסקילה, מפני שלא היה שותף במעשה הנגיחה.

ד. נתעברה לאחר גמר דין וילדה; למאן דאמר 'זה וזה גורם אסור' – הולד אסור, כיון שנוצר מן האיסור. ולמ"ד 'זה וזה גורם מותר' – מותר, שהרי אביו מותר.

א. הרמב"ם (ע' הל' עכו"ם ז; איסור"מ ג) פסק שמותר.

ב. התוס' צדדו לומר שלדעת האומר אין חוששים לזרע האב, אסור אפילו אם ננקוט זה וזה גורם מותר.

קעז. האם מותרה לדבר החמור מותרה לדבר הקל, ומאי נפקא מינה?

לפי המבואר בסוגיא נראה לכאורה שאם התרו על עונש מסוים, כגון סקילה, אפשר שאינו מותרה למיתה קלה, אבל אם התרו בו בסתם, כגון שאמרו לו שחייב מיתה ולא פרשו איזו מיתה. [ודלא כר' יהודה הסובר שצריכים להודיעו באיזו מיתה הוא נהרג] – הוי מותרה לדבר הקל. ואולם יש מפרשים שכוונת הגמרא לומר היות ואפשר לסתום, אזי גם אם פרש את המיתה החמורה – הוי מותרה לקל (ע' בחדושי הר"ן).

ע"ע כתובות לג ובראשונים, אודות מותרה למיתה אם נחשב מותרה למלקות.

דף פא

קעה. מי שנתחייב בשתי מיתות בית דין, באיזו הוא נידון?

מי שנתחייב בשתי מיתות – נידון בחמורה, ואף על פי שנגמר דינו תחילה על הקלה, אין אומרים 'גברא קטילא' הוא ולא יתחייב שוב.

- א. התוס' צדדו לפי תירוץ אחד שאין אפשרות שתתקבל עדות שניה, משום 'עדות שאי אתה יכול להזימה', שהרי באו להרוג 'גברא קטילא', ואי אתה מוצא אלא בעובר בפני בית דין. ולפי תירוץ אחר אין זו עדות שאי אתה יכול להזימה (וכ"ד רבנו תם בספר הישר תשובה פז), כיון שאילו יזמו או יוכחשו הראשונים, הועילה עדותם של האחרונים.
- ב. משמע שנידון בחמורה באותו יום, ואין ממתנינים למחרת כיון שכבר נידון למיתה (עפ"י ספר הישר תשובה פז).

רבי יוסי אומר: נידון באיסור הראשון שחל עליו. ופרשו דעתו משום שאין איסור חל על איסור, כגון הבא על אשת איש שנעשית אחר כך חמותו – אין איסור חמותו חל על אשת איש, הלכך נידון בחנק (וחכמים סוברים, מתוך שחלים עליו איסורים נוספים כשנעשית חמותו, שנאסר בשאר קרובות, חל גם איסור חמותו, משום 'כולל'). שער המלך.

קעו. מתי דנים אדם בהכנסה לכיפה?

העובר עבירה שיש בה עונש מלקות ו'כרת', ושנה באותה עבירה עצמה, והתרו בו – בפעם השלישית או ברביעית [לדעת אבא שאול] אינו לוקה אלא מכניסים אותו לכיפה, ונותנים לו תחילה לחם צר ומים לחץ ושוב מאכילים אותו שעורים עד שכריסו מתבקעת. ונחלקו תנאים האם צריכים להתרות בו על הכנסתו לכיפה, או די בהתראה למלקות ג' פעמים.

וכן הדין לשונה בעבירה ללא מלקות, כגון שלא קיבל ההתראה בפירוש אלא שתק או הרכין ראשו, או בעבירה שיש בה מיתת בית דין – בפעם השלישית [או הרביעית], כונסים אותו לכיפה עד שימות.

- א. הלכה כת"ק שמכניסים אותו בפעם השלישית. ואין צריך להתרותו על ההכנסה לכיפה.
- ב. לפי העולה מן הסוגיא, אפילו לרבי אינו נכנס לכיפה אלא בשלישית ולא בשניה (שו"ת הרשב"א ח"ה רעז).

ההורג את הנפש בעדות המיוחדת, פירוש שהעדים לא ראוהו כאחד (רב), או שלא בהתראה (שמואל), או שהיתה הכחשה בבדיקות העדים ולא בחקירות (אבימי) – נידון בכיפה.